

Valentin COȘEREANU

Recital

O recompunere creatoare

Ascultați-i vocea cu atenție, căci veți auzi în ea chiar vocea Poetului, care poartă înlăuntru-i *sunetele lacrimelor*; tristeți, disperări, vise, moarte, viață. Viață-moarte, moarte-vis, „*Căci vis al morții-eterne e viața lumii-intregi*“.

Accentuând tema: viața e vis, recitalul **Eminescu...după Eminescu**, este, în ultimă instanță, o recompunere creatoare și responsabilă de către actorul Ion Caramitru, a universului Poetului, care parcurge dominantele transdisciplinarității *Fragmentarium*-ului eminescian – un miracol în substanțialitatea sa – demn de mult mai multă atenție decât i s-a dat până în prezent. S-au adăugat, desigur, în mintea creatorului **Ion Caramitru** disertațiile filosofului de la Păltiniș, dar și cele publicate de Pompiliu Crăciunescu în anul 2000. Recitalul nu mai este un colaj de texte – așa cum ne obișnuise Ion Caramitru în tandemurile cu Dan Grigore și Aurelian Octav Popa (cu care ne-a mângâiat tinerețile!) – ci o gândire fluidă și fluidizantă care se topește, în ideea eminesciană anunțată mai sus și care începe cu descrierea visului notat de Eminescu însuși în *manuscrisul 2306*, în noaptea de 11 spre 12 februarie 1876. Recitalul este în fapt un regal eminesciano-caramitrian care reprezintă în esență frământările omului Eminescu. A înglobat în el, cum nu se poate mai bine, esența geniului în condiția sa terestră, căci, să nu uităm *că el a fost om viu/ viu/ pipăibil cu mâna*, cum ținea să ne aducă aminte Nichita Stănescu, și că a învățat să moară – poate cel mai tragic lucru realizat vreodată de cineva. Așa încât, Ion Caramitru ne relevă *da capo al fine* un Eminescu majestuos, care, în superioritatea sa, este în stare să suporte mai degrabă răutățile și ura, decât laudele contemporanilor, care l-ar *măhni peste măsură*.

Ciclul re-compunerii înfăptuite de Ion Caramitru este în fond unul al normalității, al firescului viu și – în cazul de față – CREATOR: tinerețea, maturitatea, arderea în nebunie; o nebunie a înțelegerii esențelor, alta decât cea cu care suntem obișnuți noi, oamenii comuni. În sfârșit, înălțarea la cer, ca unul ce o merită, căci n-a fost numit El – pe bună dreptate – *Sfântul preacurat al ghiersului românesc*? Viața-vis, viața ca o părere, îl duce pe creatorul recitalului la ideea shakespeariană, topită de Eminescu însuși în sufletu-i, deci în operă: *a fi sau a nu fi*, iar Ion Caramitru are curajul fast să introducă în mijlocul textelor alese chiar monologul lui Hamlet (pe care Actorul l-a mai trăit odată), și el atins de genialitate, încât pare a fi – dacă nu ești tocmai atent – chiar text eminescian! Nu era Shakespeare *prietenul blând al sufletului său*? Nu știm să se poată ceva mai mult și mai frumos decât atât.

În această desfășurare de forță creatoare, laitmotivic, accentul cade pe *lună*, ca element al nopții (deci al visului!), așa încât, din sfera aceasta vin textele; un vălmășag al problemelor puse de Eminescu în manuscrisele sale. Probleme de

toate naturile: de la matematică la poezie, de la filosofie la astronomie, de la economie la sanscrită. Ca într-o clepsidră uriașă, Eminescu (și odată cu el Ion Caramitru) face lumea să curgă invers decât suntem noi obișnuiți în ordinea lucrurilor: lumea reală pare cea din vis și invers, tocmai pentru că – așa cum ne învață Mircea Eliade – *Deasupra tuturor gloriilor efemere și deșertăciunilor legate de patimile noastre omenești, un singur punct rămâne fix, neclătinat de nici o catastrofă istorică: geniul*, iar tot calendarul existenței sale este zguduit de micile-mari probleme ale lumii. În ultimă instanță, *vie*, deci omenească nu este decât *iubirea și iubirea*, pe care poetul le-a cântat *cu asupră de măsură*, căci erau apanajul sincerității și curăteniei sale. *Când nu mai suntem copii, am murit demult.*

Cu o rară subtilitate a formei, turnată într-o altfel de pagină, recompunând alchimic o formă a *straiului de purpură și aur*, căzând *peste țărâna cea grea*, autorul recitalului traduce prin nuanțele vocii sale autoironia amară a Poetului. Iar Actorul o face fără să râdă propriu-zis, el sugerează, scoate un fel de sunete, care trăiesc în simbioză cu același fel de sunete – muzicale de data aceasta – și care provin dintr-o sensibilitate extremă. Pentru că muzicianul Iosif Herțea nu ilustrează, ci compune o atmosferă, care la rândul ei izvorăște de dinlăuntrul textului, așa încât ai impresia că ești când în Infernul, când în Purgatoriul, când în Paradisul eminescian. De aceea sunetele par din Gershwin, dar nu sunt; par din Stravinski, dar nu sunt; par din Enescu, dar nici de acolo nu-s; percepi inflexiuni folclorice, dar sunt cu totul altceva. Sunt altfel de sunete, care cel mult continuă ideea textului, iar actorul însuși pronunță versurile de inspirație folclorică precum o hârjoană a gâtlejului, ceea ce conduce la o simplitate, la un firesc al receptării. Ilustrisim – căci nu suntem copleșiți, cu toții, de actorii cai-sfornăitori, care scot panglici pe gură (nu vorbe!) sau care zbiară textul, încât cu greu te abții să nu devii criminal?! Slavă Domnului că recitalul – așa zice REGALUL – oferit de Ion Caramitru este în tonul firesc al pronunțării. Parcă s-a abstras din actorie. Noi credem că este suprema realizare și dovada incontestabilă a maturității sale artistice.

Colajul nebuniei din final este extraordinar. Nu trebuie să faci eforturi să-l înțelegi. Poetul începe să fie doar „fragmente” din ce-a fost și e conștient El însuși de toate acestea. Un vâlmășag de suspine eroice...Coerente rămân doar amintirile *dulcei mame* (ale copilului, adică!) și cele ale iubirii trecute. Atât. Esența vieții omenești. Iosif Herțea (vocea doctorului) și Ion Caramitru (vocea Poetului) din interogatoriul ultimei internări sunt atât de veridice, încât primim natural, firesc, cântecul singurătății din poezia *Câte stele sunt pe cer* – atât de trist și de impersonal cântată. Pe oboseala sfârșitului, un instrument cântă sfâșietor, apoi pescărușii îi urcă sufletu-n cer...Ascultați...Ascultați-l pe Ion Caramitru cu atenție – cu foarte mare atenție și cu sufletul deschis.

În loc de *post-scriptum*: „Centrul Național de Studii Mihai Eminescu din Ipotești își reconfirmă, prin susținerea acestui act cultural, vocația pentru cultura de mare ținută.” (Alex. Ștefănescu, Caietul CD-ului.)